

DOI: 10.38146/BSZ.2016.2.8

SZABÓ CSABA**Temetők, istentiszteleti helyek, védőszentek
és imakönyvek jelentősége
a rendőrségi lelkipásztori ellátás tekintetében**

A rendőrségi lelkipásztori szolgálathoz mint lehetséges egyházi struktúrához hozzátartozik a katolikus egyház életében néhány jelentős kultikus, istentiszteleti intézmény. A temetők, a templomok, a kápolnák, a szentek kultikus tisztelete a katolikus egyház összes lelkipásztori intézményéhez kapcsolódik. Bármilyen módon és intézményes keret között történjen is a rendőrök lelkipásztori ellátása, ahhoz hozzátartoznak az egyház kultikus, istentiszteleti tevékenységei, amelyek az arra kijelölt helyeken kell hogy történjenek.

A szent helyekre vonatkozó általános és egyetemes egyházi joganyag a rendőrségi lelkipásztori szolgálat vonatkozásában is helytálló. Emellett jelentősége van a részleges egyházi szabályozásnak is, hiszen egy speciális lelkipásztori ellátásról, és sajátos körülmények között élő alárendeltekéről van szó, továbbá az egyes állami rendelkezéseknek is lehet jogi és gyakorlati relevanciájuk. Az egyházi jogalkotó az egyházi törvénykönyv negyedik könyvében az egyház megszentelői feladata között külön részben tárgyalja a szent helyeket (1205–1243. k.).

A CIC¹ először általánosan a szent helyekről (1205–1213. k.), majd kifejezetten a templomokról (1214–1222. k.), a kápolnákról, magán- és házi kápolnákról (1223–1229. k.), kegyhelyekről (1230–1234. k.), oltárokról (1235–1239. k.), végül pedig a temetőkről (1240–1243. k.) beszél.

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat speciális közege miatt különös jelentőségük a templomoknak, a kápolnáknak és a rendőrségi temetőknek, valamint a temetkezési helyeknek van.

A jogalkotó érthetően fogalmazza meg és mutatja be a szent jelleg megszerzésének feltételeit. E szerint a szent helyek a liturgikus könyvekben előírt felszenteléssel vagy áldással kapják szent jellegüket (1205. k.). A szentelés és az áldás pontos bemutatása nem a törvénykönyvben, hanem a liturgikus könyvekben található.² A szenteléssel vagy áldással az egyházi hatóság a

¹ Codex Iuris Canonici, Kánonjogi kódex. A római katolikus egyház törvénykönyve.

² Ujházi Lóránd: Az áldások helye és szerepe az Egyház életében és jogában, Sapientiana, 2008/1., 26–46. o.

szent helyeket – templomokat, kápolnákat – kiveszi a mindennapi, profán használatból.³ Így van ez a rendőrségi lelkipásztori szolgálat esetében is. A legtipikusabb, hogy a rendészeti oktatási intézményekben, valamint egyes rendőrségi épületekben imaszoba⁴ vagy kápolna kialakítására kerül sor. A két kategória egyházjogi értelemben nem ugyanaz. Az imaszoba nem kánonjogi kategória. Ez inkább a rendőrségi dolgozók visszavonulására szolgáló csendes terület, de nem kultikus, istentiszteleti hely a szó szoros értelmében.

A szent helyek ugyanis minden esetben valamilyen egyházi jogi személyhez kapcsolódnak, például plébánia vagy szerzetes közösség. A rendőrségi imaszobák nem tartoznak egyházjogi személyhez. Küldetésüket nehéz meghatározni. A régi katonai és rendőrségi oktatási intézmények épületeit eleve úgy alakították ki, hogy bennük helyet kaptak a kápolnák is. Így volt ez a régi Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia esetében is. A kápolnát az illetékes egyházi hatóság felszenteléssel vagy áldással istentiszteleti helynek szánta, és annak helyes használatát ellenőrizte. A jogalkotó ugyanis a szent helyekre vonatkozó bevezető kánonban (1205. k.) megjelöli a szent helyek küldetését. A szent helyek istentiszteletre és a hívők temetkezésére vannak rendelve. Nehézséget jelent azonban, hogy bár a hétköznapiakban használják azt a kifejezést, hogy ökumenikus kápolna, de ez megint csak nem kánonjogi kategória. Amikor a XVIII. és a XIX. században a rendőrségi és katonai akadémiákon vagy akár a rendőrségi épületekben, illetve laktanyákban a kápolnákat felszentelték, ilyen kifejezés még nem vetődött fel. A katolikus egyháznak a többi felekezettel való kapcsolata egészen más volt. A hatályos jogi szabályozásban sincs ilyen kategória, hogy ökumenikus imahely vagy kápolna, ezt inkább csak a vallási, illetve felekezeti tolerancia miatt használják. A kánonjog azonban nem tud mit kezdeni ezzel a kifejezéssel. Ezért is fontos, hogy a rendészeti felsőoktatási intézményekben és a rendőrkapitányságokon az imaszobák pontosabb behatárolása történjen meg.

A szent helyek között a katedrálisoknak különleges méltóságuk van. A katonai ordinariátusoknak alkalmanként címtemplomuk van, de küldetésük hasonló a CIC-ben tárgyalt katedrálisokkal. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat jellegéből és bizonytalan jogi és strukturális alapjaiból adódóan nincs jelentősége ennek az istentiszteleti helynek. Ez ugyanis egy nagyobb közösség – egyházmé-

3 Nicholas Schöch: Relegation of Churches to Profane Use (C. 1222. §2): Reasons and Procedure. The Jurist, no. 67, 2007, p. 485.

4 Magyarországon a rendőrség állománya számára létrehozott felszentelt imaszoba az Országos Rendőr-főkapitányság Teve utcai székházában és a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának épületében található.

gye, katonai ordinariátus –, a klérus és a Krisztus-hívők liturgikus tevékenységének központja (382. k. 4. §). Ilyen közösség a rendőrség esetében nincs. A helyi közösségek életében a plébániatemplomnak van nagy jelentősége (389. k.). Ez a helyi közösség liturgikus életének központja. Az is előfordulhat, hogy a plébániának nincs használható temploma – éppen építés alatt van, vagy megromgálódott –, de a cél, hogy legyen olyan templom, saját liturgikus tér, ahol ez idő alatt istentiszteleti tevékenység folytatható. A rendőrkapitányságokon és a rendészeti oktatási intézményekben található istentiszteleti helyek nem plébániatemplomok. Ezek legfeljebb a CIC által megfogalmazott, a közösségi élet szempontjából kevésbé jelentős szent helyek kategóriájába, a templomigazgatóságok (556–563. kk.) és a kápolnák (1229. k.) közé sorolhatók.

Mivel a rendőrség közszolgálati feladatokat lát el, és a kápolnák rendőrségi épületekben találhatók, gondot okoz az ingatlanok fenntartása. Általánosságban elmondható, hogy a templomok fenntartása, felújítása meghaladja az egyházi közösségek erejét.⁵ A templomok építése során az építető nemcsak a földterületet adta, és nemcsak a templom építtetését vállalta, hanem a templom számára olyan jövedelemforrást nyújtott, amely a templom fenntartását, felújítását vagy a templomban szolgálatot teljesítő papság megélhetését is lehetővé tette.⁶ Ez a katonai vagy a rendőrségi épületek esetében a Honvédelmi vagy a Belügyminisztériumot jelentette.⁷

Nem ritka, hogy a rendészeti intézmények kultikus helyeit más kulturális eseményekre (hangversenyek és tudományos konferenciák) is felhasználják. Erre azonban, ha valódi kápolnáról beszélünk, az egyházi előljáró, és nem az adott állami intézmény vezetője adhat engedélyt.

Az egyházi törvénykönyv a szent helyek között a temetőket (1240. k.) is említi. A hadsereg esetében hagyományosan minden országban nagy jelentőségük van a katonai temetőknek. Az adott állam és a hadsereg még abban az esetben is igyekezett méltó temetőt kialakítani, ha háborúk alatt a katonákat kénytelenek voltak jelöletlen tömegsírba elhelyezni.⁸ Magyarország területén

⁵ Vincenzo Mosca: *Luoghi e tempi sacri*. Pontificia Università Lateranense, vol. III., 2004, pp. 357–358.

⁶ A három adományozó – aki vállalta a földterület adományozását, az építést, illetve a fenntartást – nem feltétlenül volt ugyanaz. Előfordult, hogy több felajánló volt (*insolidum*), de mindig kellett hogy legyen olyan, aki a fenntartást vállalta. Szeredy József: *Egyházjog*. Madarász E. Könyvnyomdája, Pécs, 1883, 861–862. o.; lásd még Csizmadia Andor: *Állam és egyház I. Istvántól II. Józsefig: A magyar királyok és az egyház vitája a főkegyúri jogról*. Világosság, 1964/1., 14–19. o.; Csizmadia Andor: *Főkegyurak és a végrehajtók: Az állam és az egyházak Magyarországon a kapitalista korban*. Világosság, 1964/4., 205–211. o. [1964b]

⁷ Csizmadia Andor (1964b): i. m. 210. o.

⁸ Andor Ferenc: „Halkabban járjon aki él, s dúdoljon csendes éneket” – Kegyeleti túra Galíciában. Magyar Temetkezés, 2007/3., 4–6. o. A szerző az első világháború ütközeteinek helyszínén található ma-

a magyar katona halottakat a lakosság a helyi temetőekben temette el, elsősorban azon a településen, ahol a katonák laktak. Ez alól kivételt alkotnak az egyes első (Kaposvár) és második világháborús katonai temetők (Budaörs), amelyben több nemzet katonái nyugszanak. A katonai sírok időnként jelölve vannak, de előfordul, hogy hosszú időn át gondozatlanok maradnak.⁹

Hasonló temetkezési kultúra a rendőrség esetében Magyarországon nincs. Bár a szolgálatban elhunyt rendőröket hősi halottá, szolgálati halottá, vagy a fegyveres szerv halottjává kell minősíteni, de az elhunyt rendőrök számára sem külön temető vagy temetőrész, sem testületi megemlékezési napok nincsenek kijelölve. Az esetleges rendőrségi lelkipásztori szolgálatnak ezeket a kérdéseket is érdemes megfontolnia. A rendőrség állományára vonatkozó kegyeleti gondoskodást szabályozó joganyag értelmében az elhunyt rendőr családjával egyetértésben síremlék állítható.¹⁰ Mivel a rendőrség országos szervezet, ezért helyi szinten meggondolandó, hogy a rendőrség a halottjai számára önálló sírkertet vagy temetőt hozzon létre. Ezek a helyek egyben a testületi megemlékezését is lehetővé tennék. Ezek a helyeken a szolgálat közben életüket vesztett rendőrök számára emlékmű is létrehozható.

Nemzetközi kitekintésben számos példát találunk arra, hogy az adott állam, rendőrségi és/vagy katonai temetőt létesít az elhunyt rendőrök és katonák számára.¹¹ Vannak olyan országok, ahol helyi kezdeményezésre a szolgálatban elhunyt rendőröknek és köztisztviselőknek külön temetőt hoztak létre.¹² Ma-

gyar katonai sírok ismertetésére törekszik. Részletesen bemutatja elhelyezkedésüket és létrehozásuk történetét, valamint jelenlegi állapotukat és gondozásukat.

9 Puskás Béla: Hol sírjaink domborulnak. Magyar Temetkezés. 2006/3., 20. o. A szerző kiemeli a külföldön található magyar katonasírok kölcsönösségi alapon történő gondozását, hiszen még sok katonasír nincs feltárva, így nem is gondozzák. Fontos, hogy ezek a kezdeményezések viszonyossági alapon történjenek.

10 A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos és közalkalmazotti állományának adható szociális támogatásról és a kegyeleti gondoskodással kapcsolatos egyes feladatokról szóló, 6/2013. (III. 27.) BM rendelet 14–20. §. A rendelet 10. fejezete tárgyalja a kegyeleti gondoskodás szabályait. A jogszabály értelmében hősi halottá kell nyilvánítani a fegyveres szerv hivatásos állományából elhunytat halálának körülményei, életútja és érdemei figyelembevételével, ha a szolgálat teljesítése közben Magyarország alkotmányos rendjének védelme, a közbiztonság és a közrend fenntartása, az államhatár védelme, tűz, elemi csapás vagy katasztrófa következményeinek elhárítása közben kimagasló bátorságot, kiemelkedő személyes helytállást tanúsított és eközben, vagy így elszenvedett sérülése következtében életét vesztette. A szolgálat halottjává kell nyilvánítani a fegyveres szerv hivatásos állományából elhunytat halálának körülményei, életútja és érdemei figyelembevételével, ha a szolgálat teljesítése közben, vagy azzal összefüggésben életét vesztette, de a hősi halottá nyilvánítás feltételei nem vagy csak részben állnak fenn.

11 Például a jeruzsálemi nemzeti katonai és rendőri temető (National Military and Police Cemetery). <http://wikimapia.org/423857/National-Military-and-Police-cemetery>

gyarországon a vonatkozó jogszabály értelmében temető tulajdonosa az állam, települési önkormányzat, vallási közösség, helyi és országos nemzetiségi önkormányzat, valamint gazdálkodó és közhasznú szervezet lehet.¹³ Az állami jogalkotó szabályozta a hősi temető és a hősi temetési helyre vonatkozó joganyagot. Ennek értelmében a hősi temető és a hősi temetési hely – nemzetközi szerződés eltérő rendelkezése hiányában – a honvédelmi kötelezettség fegyveres vagy fegyver nélküli teljesítése közben elesettek, továbbá a teljesítést követően vagy ezzel közvetlenül összefüggésbe hozható okból elhunytak eltemetésére, hamvaik elhelyezésére szolgáló temető vagy temetési hely. A jogalkotó egyértelműen a honvédelmi kötelezettséget helyezi előtérbe, így kizárólag a katonákra vonatkozó rendelkezések érvényesítésére került sor. A rendőrségi temetők a rendőri temetés szertartásának sajátos kérdéseit is felvetik. A temetések rendjét a katolikus egyház a liturgikus könyvekben tisztázza. Ettől a kerettől eltérni nem lehet. A rendőrök temetése, különösen abban az esetben, ha a rendőr szolgálatteljesítés közben vesztette életét, kiegészül számos állami, rendőrségi és protokolláris elemmel. Ezt összhangba kell hozni a katolikus szertartással. A rendőrségi lelkipásztornak, a katona lelkészekhez hasonlóan ezekben a kérdésekben nagyobb rálátása és gyakorlata lehet. Megvan a lehetősége annak, hogy kialakítsák egy olyan szertartásforma rendjét, amelyben helyet kapnának a rendőrségi, az állami megemlékezés és a rendőrségi tiszteletadás egyes elemei. Az ilyen megemlékezés előreláthatóan egyre jelentősebb lesz, hiszen a magyar rendőrség szerepvállalása egyre nagyobb teret kap a külföldi katonai missziókban¹⁴ (Eulex, Eufor, Eujust, Eupol). Magyarország személyi erőforrásokkal támogatja az Európai Unió válságkezelő műveleteit nemcsak e kontinensen, hanem más földrészen is. A Belügyminisztériumnak és a rendőrség vezetésének fel kell készülnie a rendőrök esetleges elvesztésére, ezért a vallási közösségekkel közösen ki kell alakítani a rendőrségi és az egyházi végső tiszteletadás megfelelő formáját.¹⁵ Ebben nagy segítség lehet, ha ele-

12 Például az az ottawai rendőrség emléketemője (The Ottawa Police Service Memorial Cemetery) <http://www.beechwoodcemetery.com/index.php/en/the-cemetery/ottawa-police-service-memorial-cemetery.html>

13 A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény. Magyar Közlöny, 1999/34., 2506–2513. o.

14 Külföldi katonai missziók meghosszabbításáról döntött a kormány. Honvedelem.hu, 2013. december 21. <http://www.honvedelem.hu/cikk/41639>

15 Szükségesnek tűnik, hogy a rendőrség is érvényesítse érdekeit – külföldi katonai missziókban részt vevő rendőrök esetleges halálára vontakozóan – a lelkipásztori ellátással kapcsolatban, akár önállóan, akár a katonai ordináriátus szolgálati rendszerébe tagozódva. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozása azért válik szükségessé, mivel a külföldi válságkezelő missziókban részt vevő rendőrök esetében nem megoldott a lelkipásztori ellátás a missziós tevékenység befejezése után.

ve van olyan a rendészeti dolgozók számára létrehozott intézmény, amelynek van gyakorlata a rendőrséggel való közös tevékenységben. Ahogy azt a nemzetközi példák is jól mutatják, ennek a speciális szolgálatnak a feladata nem ér véget a temetések lebonyolításával, a méltó síremlékek felállításával, hanem a családi kríziskezelésben is jelentős szerepet kell vállalniuk.

A hatályos jogszabályi környezet egyértelmű lehetőséget nyújt temető vagy emlékhely létrehozására. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat működése és feladatellátása szempontjából lényeges, hogy a rendőrség halottai számára közös temetkezési helyeket vagy emlékhelyeket hozzanak létre.¹⁶ A közös rendőrségi temetkezési hely lehetőséget nyújthat az elhunytak emlékének ápolására, mind a hozzátartozók, mind a rendőrök részéről.¹⁷ A rendőrségi lelkipásztori szolgálat feladatmeghatározásánál lényeges szempontnak mutatkozik a felállítandó rendőrségi emlékhelyek gondozása, és az elhunyt rendőrök családtagjaival történő folyamatos kapcsolattartás. A lelkeszi szolgálat abban is segítséget nyújthat, hogy a síremlék valóban a keresztény felfogást és annak üzenetét adja vissza az embereknek.

A szentek tisztelete, a rendőrök védőszentje

A katolikus egyház kultikus tevékenységében kiemelkedő helyet foglal el a szentek tisztelete. Egyes szentek és védőszentek foglalkozásokhoz, illetve közös hivatást teljesítőkhöz kapcsolódnak. A fegyveres testületeknek, a rendőrségnek mindig voltak példaképei a szentek között. Egyeseket védőszentként, másokat példaképként tiszteltek.¹⁸ *Szent György* 1992 óta a magyar rendőrség védőszentje, a rend, a jogszerűség példaképe. Szent György hősiességével, legendájával, áldozatvállalásával és Isten iránti elkötelezettségével

¹⁶ A temetésre irányadó jogszabály értelmében az elhunyt életében tett rendelkezések az irányadók. Ha az elhunyt személy nem tett ilyen rendelkezést, akkor az eltemetés módját és helyét az határozza meg, aki a temetésről gondoskodik. A rendőrség állományában szolgálatot teljesítőket csak abban az esetben lehetne közös temetkezési helyre helyezni végső nyugalomra, ha ahhoz az elhunytak hozzátartozói hozzájárulnak. Temetkezési emlékhely létesítése esetén az elhunytak földi maradványait nem helyeznék el, kizárólag a nevük, az életkoruk, a születési és halálozási dátum, valamint a rendfokozatuk és a fényképük kerül ki.

¹⁷ Egyes országok – elsősorban az angolszász területeken – kiemelt figyelmet fordítanak az elhunyt katonák és a rendőrök emlékének megőrzésére. Példa erre a rendőr temetésén testületi formában történő részvétel, vagy az elhunyt rendőrök bemutatására és az emléküik ápolására szolgáló emlékhelyek és internetes oldalak létrehozása. <http://www.odmp.org/>

¹⁸ Takács Imre: Védőszent. In: Diós István (szerk.): Magyar Katolikus Lexikon. Szent István Társulat, Budapest, 2009, 909. o.

vel váltotta ki az emberek szeretetét és csodálatát. A keresztény hit szeretete miatt kényszerült szenvedésre, és vértanúhalálra.¹⁹ Mivel a rendőri munka lényegét tekintve megegyezik Szent György eszméivel – ártatlanok védelme és a gonosz legyőzése –, a rendőrség példaképként tekint a katolikus egyház szentjére. A magyar rendőrség életében az ünnepek megtartása, zászlók és egyéb tárgyak, illetve kitüntetések formájában jelenik meg a szent kultusza. 1992 óta minden évben április 24-én tartják a magyar rendőrség napját. E napon a hivatali munkarendben dolgozó rendőröknek szolgálatmentesség jár, valamint szintén e napon jutalmakat adnak át a munkájukat kimagaslóan végzőknek. A rendőrök számára adható tárgyi elismerések közül az egyik az ezüstözött *Szent György-érme*, amelyen a sárkányölő szent, valamint a magyar rendőrség címere található. Az emlékérmét a kimagasló rendőri teljesítmény elismeréseként megyei vagy az országos rendőrfőkapitány adja át díszdobozban, névre szóló emléklappal.

A másik a belügyminiszter által adható elismerés, a *Szent György-érdemjel*, amelyet a rendőrség állományában munkájukat huzamosabb ideig kiválóan végző, és a közösség elé példaképként állítható hivatásos szolgálati, kormánytisztviselői, közalkalmazotti jogviszonyban állók kapják elismerésként. A kitüntéseket minden évben a rendőrnapon osztják ki. Az érdemjel harminc személy részére adományozható.²⁰ Szent György-nap alkalmából a rendőrség Teve utcai székházában felavatott kápolnában ökumenikus istentiszteletet tartanak.²¹ Egyes kapitányságokon a rendőrök a rendőrség napján saját szervezésben katolikus szentmisén vesznek részt. Kifejezetten fontosak és hasznosak ezek a kezdeményezések, hiszen a szentmisét bemutató felszentelt egyházi személy az ünnepi prédikációban külön kitérhet a rendőri munka jelentőségére, és felhívhatja a figyelmet a rendőrök munkájának vallási és lelki vetületeire. A rendőrségi ünnepnap a hívek szempontjából is fontos. A szentmisén a hívek a jelenlévő rendőrök vallási életébe kaphatnak betekin-

19 Magyar Zoltán: Szent György a magyar kultúrtörténetben. A Kárpát-medence Szent György hagyományainak néprajzi és művelődéstörténeti rétege. Kairosz Kiadó, Budapest, 2006, 52. o. A könyv betekintést ad a Kárpát-medence Szent György-hagyományainak néprajzi és művelődéstörténeti vonatkozásaiba. Szent György kultusza fokozatosan került a fegyveres testületek tiszteletének körébe, mivel a rendőrség is azonosulni tudott a sárkánnyal mint a gonosz jelképével folytatott harccal, hiszen a rendőrök munkája is harc a gonoszság és a bűnözés ellen.

20 A belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelet. Magyar Közlöny, 2012/104., 17 566. o.

21 Civilek is használhatják a rendőrségi imaszobát. Delmagyar.hu, 2008. április 18.

http://www.delmagyar.hu/belfold_hirek/civilek_is_hasznalhatjak_a_rendorsegi_imaszobat/2054523/

tést.²² Ha létrehoznák a rendőrségi lelkipásztori szolgálatot, kézenfekvő, hogy a szolgálat papjai mutathatnák be a Szent György-napi szentmisét és istentiszteletet, sőt az ünnepen valláserkölcsei és társadalmi kérdésekről tarthatnának előadást a rendőröknek.

A rendvédelmi szerveknél *Szent Flórián* is nagy tiszteletnek örvend. Szent Flórián tisztelete azonban eltér Szent György kultuszától.²³ Közép-Európa egyes területein – így Magyarországon is – elsősorban a tüzek, tűzvészek elleni oltalmazás védőszentjeként tisztelik. Európa más részein a víz, árvíz elleni oltalmazás védőszentjét látják benne. Előszeretettel emelnek szobrokat a szentnek.²⁴ Hazánkban elsősorban a tűzoltók védőszentjeként ismert. A tűzoltóság hivatásos katasztrófavédelmi szervként a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság alá tartozik. A tűzoltókra vonatkozó jogszabályok alapján hasonlóságot mutat a rendőrség szervezetével. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról rendelkező törvény mind a rendőrséget, mind a tűzoltóságot rendvédelmi szervként határozza meg.²⁵ A két rendvédelmi szerv szervezeti felépítése megegyezik. Eltérés a jogszabályok által meghatározott feladat-végrehajtásban mutatkozik. Szent Flóriánnak, a tűzoltók védőszentjének napját az önkéntes tűzoltóegyletek és a hivatásos tűzoltóságok tagjai már megalakulásuktól, az 1890-es évektől országsszerte megünnepelték. Erre az ünnepre időzítették a na-

22 9. melléklet a 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelethez: A Szent György-éremjel leírása és viselési rendje. A Szent György-éremjel 42 x 42 milliméter átmérőjű, királykékre zománcozott, élére állított, enyhén befelé ívelő szárú, négyszög alakú, melynek közepén Magyarország 18 milliméter nagyságú zománcozott címere helyezkedik el. A címet kifelé keskenyedő sugarak díszítik. A kitüntetés anyaga tombak. Az éremmel felett a szalagtartó karikán 12 x 8 milliméter átmérőjű díszítés van, amelyen báberkoszorún átlósan elhelyezett rendőr buzogány és kard található. A hátlaon közepén két sorban Szent György-éremmel felirat van. Az éremmel szalagja 40 milliméter széles világoskék selyemszalag, melynek szélén 4-4 milliméter zöld, közepén 2 milliméter szélességű piros csík helyezkedik el. A színeket 1,5 milliméter széles fehér csíkok választják el egymástól. Az éremmel szalagja egyenruhán, a szalagtartó karikán elhelyezett díszítés polgári ruhán a kitüntetés kitűző változataként viselhető. A kitüntetés szalagon, a bal mellen viselendő.

23 Diocletianus császár idején, 303-ban ismét kitört az egyházüldözés. Amikor Flórián megtudta, hogy az Enns-parti Laureacumban elfogtak negyven keresztényt, útra kelt, hogy amiben csak tud, a foglyok segítségére legyen. Mielőtt még beért volna a városba, önként föltárta keresztény voltát. Elfogták és Aquilinus bíró elé vitték, aki megbotoztatta, és arra ítélte, hogy nyakában kővel vessék a folyóba. Az ítéletet 304. május 4-én hajtották végre: az Enns hidjáról taszították le Flóriánt. Holttestét egy Valéria nevű özvegy kiemelte a vízből, és eltemette. A sír fölé később templomot építettek, amely a bencések, majd a lateráni kanonokok gondozásába került. Körülötte épült ki a mai híres kegyhely, St. Florian. <http://www.katolikus.hu/szentek/szent61.html>

24 St. Florain – Catholic Online. http://www.catholic.org/saints/saint.php?saint_id=149

25 A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény. 1. § (1) bek. d) pont. Magyar Közlöny, 2015/57., 5220. o.

gyobb eseményeket, laktanya- és szerátadásokat, zászlóavatásokat, ünnepségeket, bálakat. A tűzoltók felszereléseiket Szent Flóriánról nevezték el, a szentet gyakran ábrázolták tűzoltózászlókon is.²⁶ A zászló másik oldalán gyakran aklamáció látható: „*Szent Flórián könyörögj értünk*”, vagy rövid imádságokat írtak a zászlóra: „*Kérünk, Urunk, Szent Flórián érdemeiért és könyörgésére oltalmaz bennünket minden lelki és testi veszedelem, főként a tűz pusztításai és gonosz vágyaink lelket emésztő lángjai ellen! Krisztus a mi Urunk által! Ámen!*”²⁷ Ezeket a rövid fohászokat más alkalmakkor is imádkozták. Szent Flórián napját (hivatalosan május 4.) minden év április 28-án ünnepelik. Ezen a napon országsszerte ünnepségeket rendeznek (nyílt napok, tűzoltósági bemutatók), és ekkor tartják a Belügyminisztérium központi ünnepségét is. Olyan is előfordult, hogy az ünnepségen együtt ünnepelték a rendőr- és tűzoltónapot.²⁸

A belügyminiszter a katasztrófavédelmi szervek állományában dolgozó, munkájukat huzamosabb időn keresztül kiválóan végző, a közösség elé példaképként állítható személyek részére *Szent Flórián-érdemjelet* adományozhat, évente tíz embernek.²⁹

A Magyar Honvédség, illetve más nemzeti hadseregek életében már bevett szokás, hogy a csapatzászló átadása kisebb liturgikus tevékenységgel együtt történik. Ez lehet a csapatzászló megáldása vagy rövidebb imádság, illetve lelkesítő beszéd. Jogszabályban rögzítették, hogy a csapatzászló átadását lehetőleg állami, nemzeti ünnephez, testületi ünnephez vagy történelmi egyházi vallási ünnephez kapcsolódóan, nyilvános ünnepség keretében kell megrendezni. A belügyminiszter csapatzászlót adományozhat:

- az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és annak szervezeti egységei, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, a terrorizmust elhárító szerv;

26 Váry Lászlóné – Minárovics János: Szent Flórián a tűzoltók patrónusa. Belügyminisztérium, Budapest, 1988, 3. o.

27 Szabó Károly: Flórián a védőszent. Szövetkezeti Szervezési Iroda, Budapest, 1991, 61. o.

28 Országos rendőr- és tűzoltónap.

http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=1049

29 A belügyminiszter 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelete a belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről. 16. § Szent Flórián-érdemjel. Magyar Közlöny, 2012/104., 17 566. o. 10. melléklet a 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelethez: A Szent Flórián-érdemjel leírása és viselési rendje. A Szent Flórián-érdemjel élére állított, enyhén befelé ívelő szárú, négyszög alakú, réztötvözetből készült, átmérje 42 milliméter, vastagsága 3 milliméter, bordó színűre zománcozott, amelynek közepén Magyarország 18 mm nagyságú zománcozott címere helyezkedik el. A címet kifelé keskenyedő sugarak díszítik. Az érdemjel felett a szalagtartó karikán 17 x 14 milliméter oldalú díszítés van, melyen babérkoszorúval körülfont tűzoltósíks és fejsze, közepén a polgári védelem nemzetközi jele, egy körben elhelyezkedő egyenlő oldalú háromszög található. A hátapon, közepén két sorban a Szent Flórián-érdemjel felirat van.

- a büntetés-végrehajtási szervezet;
- a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok;
- a rendvédelmi felső- és középfokú oktatási intézmények;
- önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek;
- az önkormányzati tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek részére.³⁰

A belügyminiszter által átadott csapatzászlót a katolikus egyház képviselője megáldja. Ennek történelmi hagyománya van. A csapatzászlót az adott testület épületében, jól látható helyen kell elhelyezni. A katolikus kultusz a rendőrség által használt eszközök rendszerbe állítása előtt történő megáldása formájában is megnyilvánul. A csapatzászló ábrázolhat vallási motívumokat is, például éppen Szent György alakját. Erre számos történelmi példát találunk.

A rendőrségi dolgozóknak kiadott imakönyvek bemutatása

Az általános kánoni szabályozás értelmében a Krisztus-hívőknek joguk van ahhoz, hogy az isten ígérből és a szentségekből, illetve egyéb lelki forrásokból erőt merítsenek. Erre szolgálnak az ima- és énekeskönyvek. Nem ritka, hogy a különböző életkörülmények között élőknek a katolikus egyház központi vagy helyi szinten imakönyvet ad ki. Ilyen például a katonáknak összeállított imádságos könyv. A Szentszék 2014-ben olasz nyelven adott ki katekizmust a katonáknak. A nemzeti nyelvre történő fordítások már megkezdődtek. A katonáknak kiadott katekizmus különlegessége, hogy a katolikus egyház tanítását a katonák élethelyzetének megfelelően fogalmazza meg. Sok olyan etikai kérdés kifejtésére kerül sor (emberi élet védelme, igazságos háború), amelyek erőteljesebben érintik a katonák mindennapjait az átlag katolikus hívőnél. Ilyen kérdések a rendőrök életében is vannak. Az Európai Uniót érintő menekültügyi probléma kezelésével összefüggésben a

³⁰ A Belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelet. Magyar Közlöny, 2012/104., 17 571. o. A jogszabály pontosan megfogalmazza a csapatzászló jelentőségét. A csapatzászló az adományozott szervezetnek, szervezeti egységnek a hazához és a nemzethez való, valamint a közbiztonság, a katasztrófavédelem, a büntetés-végrehajtás, illetve a nemzetbiztonság ügye iránti hűséget kifejező jelkép, amely megtestesíti az állomány elismerését az esküben vállalt kötelezettségek feltétlen teljesítésében, az önfeláldozó szolgálatában és helytállásában. A csapatzászló egyben szimbólum, amely kifejezi az elkötelezettséget és tiszteletet a magyar történelmi hagyományok iránt, a haza biztonsága iránti odaadást, elhivatottságot, a közösség erejét.

magyar rendőrség állományára jelentős többletfeladat hárul.³¹ A szerb–magyar határszakaszon tömegével érkező illegális határátlépők összegyűjtése, szállítása és őrzése folyamán a rendőrök az emberi üldöztetés és kilátástalanság eddig ismeretlen formájával találkoznak. Ezek olyan új rendészetalapú erkölcsi és etikai kérdések, amelyek kezelésével ilyen intenzív formában és nagy tömegekben még nem találkoztak a rendőrök. Kijelenthető, hogy az illegális migráció nem csak egy adott európai állam problémája, hiszen láthatjuk, hogy Európa déli államainak rendészeti szervei hasonló nehézségekkel küszködnek.

Ahogy létezik a katonáknak kiadott imakönyv, ugyanúgy lehetne a rendőrök számára is egy ilyen kiadvány. Ráadásul ez nem is előzmények nélküli.

1935-ben először, majd 1941-ben újra kiadták a *Maradj velünk, Uram! A magyar rendőr imádságos könyve* című kiadványt.³² A könyv útmutatást és tanácsokat tartalmaz a vallási élet megéléséhez a rendőri munka hatékonyságának érdekében. A könyv szerkesztői figyelembe vették a praktikus szempontokat, ezért a zsebkönyv formátumot választották, ami nagymértékben megkönnyítette a hordozhatóságot és a használhatóságot. A könyv sajátossága, hogy a rendőri és a papi hivatást egy gondolati kontextusban mutatja be. A két hivatás közös értékeken alapuló élethivatás, mivel az Úr akaratát kell végrehajtani, így segítve a rászoruló embereket a gondok megoldása terén. A könyv kitér a lelki biztonságra, a lelkiismeret fontosságára és az erkölcsösség jelentőségére. A szerző logikus érvek alapján mutatja be a rendőri élet és a szolgálat buktatóit, és megfelelő lelki háttérrel kínál a rendőri szolgálat helyes megéléséhez. A fejezetek végén megfogalmazott kérdések további gondolkodásra és elmélkedésre ösztönzik a hivatásos szolgálatot vállalót.

A könyv lépésről lépésre mutatja be a lélek tisztaságára, az erkölcsi élet fontosságára vonatkozó iránymutatásokat, így táplálva a rendőr önismeretét. A szerző kiemeli a család fontosságát mint a rendőri hivatás biztos alapkövét, amely támogató és oltalmazó helyet nyújt a rendőr számára egy fárasztó, szolgálattal töltött nap után³³. Szól a rendőr házastársának felelősségéről és feladatáról. Bemutatja a házastárs támogatásának jelentőségét mint a nyugodt és koncentrált szolgálatellátás alappillérét. Követendő értéként jeleníti meg az Isten és a haza kapcsolatát, valamint annak szeretetét.³⁴ Az imádságos

31 Több mint ezren próbáltak meg átmenni a zöldhatáron. Mandiner.hu, 2015. február 8. http://mandiner.hu/cikk/20150208_tobb_mint_ezren_probaltak_atjutni_a_zoldhataron

32 Brisits Frigyes (szerk.): *Maradj velünk, Uram! A magyar rendőr imádságos könyve*. Révai, Budapest, 1941, 3–35. o.

33 Uo. 18–19. o.

34 Uo. 21–24. o.

könyv egy teljes fejezetben gyűjtötte össze és mutatja be az imádságokat (II. fejezet), amelyeket a katolikus egyház tanítása szerint használunk a liturgiákon. A könyv részleteiben mutatja be a szentgyónásra, a szentáldozásra, a szentmisére, a könyörgésekre és az evangéliumokra (III. fejezet) vonatkozó útmutatásokat. A szerző összegyűjtött néhányat a szentmiséken hallható énekekből is. A rendőri hivatás vonatkozásában hangsúlyozza a katolikus egyház támogatottságának fontosságát, ekként: „Nagy erőt jelent a rendőrnek az a tudat, hogy ebben a hivatásában segítségére van katolikus anyaszentegyháza. Mint jó anya virraszt fölötte és áll mellette. Az a sok imádság, az a sok szentmise, melyet bemutat az Egyház, kimeríthetetlen sok kegyelmet esedezik le a rendőrre is, aki szintén tagja, gyermeke. De különösen gazdag erőforrást jelentenek a rendőrnek a szentségek, amelyek [...] kegyelemmel árasztják el, hogy így fokozzák, növeljék lelke képességeit. E szentségek segítségével tudja a rendőr megvalósítani magában azt a különösen reáváró feladatot: Az ember állhat a mocsárban, de mint a velencei lagúnákban leszőgezett fenyők, palotákat hordozhat a homlokán.”³⁵

Az imakönyv megfogalmazása nyilvánvalóan magán hordozza a múlt század harmincas éveinek stílusjegyeit, de olyan örök alapigazságokat is megfogalmaz, amelyek kortól, időtől függetlenek. Ezek az elemek egy új rendőrségi imakönyv kiadásánál is figyelembe vehetők, amelyeket természetesen ki kell egészíteni a kor szükségleteire és megpróbáltatásaira vonatkozó reflexiókkal.

Összegzés

Az egyes társadalmi csoportok külön lelkipásztori gondozása mindig kitüntetett helyen szerepelt a katolikus egyház lelkipásztori tevékenységében. Ez a második vatikáni zsinat utáni pápai és szentszéki megnyilatkozásokban még hangsúlyosabb elem lett. Az egyház igyekezett úgy megszervezni a lelkipásztori gondoskodás körülményeit, hogy egyszerre vegye figyelembe a sajátos élethelyzetet, az egyház lelkipásztori célját és az állami érdekeket. Jelenleg Magyarországon a rendőrségen belül nincs egységes formája a lelkipásztori tevékenységnek.

A tanulmányban bemutatott rendőrségi lelkipásztori szolgálat modelljéhez szervesen kapcsolódó egyes területeket. A rendőrségi temetők és isten-

³⁵ Uo. 55–56. o.

tiszteleti helyek világi és egyházi szabályozásának ismertetésével, valamint egyes nemzetközi példák elemzésével rávilágítottunk a testületi megemlékezés, valamint a szolgálatban elhunyt rendőrök családtagjaival történő lelkes kapcsolattartás fontosságára.

Bemutattuk, hogy a védőszentek tisztelete milyen szervezeti formában van jelen napjaink rendőrségénél. Jól érzékelhető, hogy a katolikus kultusz e speciális formája kiemelkedő jelentőségű a rendőrség ünnepein, megemlékezéseiben, valamint zászló- és eszközszenteléseiben.

A rendőri hivatásból eredő – sajátos – egyéni nehézségek kialakulásának megakadályozására, valamint a szolgálat ellátásából adódó erkölcsi és etikai gondok szervezeti szintű megválaszolására a testületen belül jelenleg nincs lehetőség. Ilyen kezdeményezés a rendőrségi dolgozók vonatkozásában is hasznos lenne. Szükség mutatkozik arra, hogy a rendőrségi dolgozók esetében rejtve maradó etikai és erkölcsi kérdések tisztázására a Vatikán kifejezetten e szempontrendszer alapján elkészítse a katolikus egyház tanításait tartalmazó katekizmust. Specifikus jelleggel a katolikus egyház helyi szintű kezdeményezéseire is szükség lenne a rendőrök etikai és erkölcsi kérdéseinek megoldása érdekében.